

ПЕРСПЕКТИВИ ЛІЗИНГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Дараган Андрій Анатолійович

здобувач третього рівня вищої освіти,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

У сучасних умовах лізингове фінансування через банківські установи займає чільне місце в економіці будь-якої країни, оскільки воно поживає інвестиційний клімат, визначає інвестиційну активність та темпи економічного зростання суб'єктів аграрного бізнесу. Лізингове фінансування є своєрідним симбіозом кредитного інвестування й оренди, має ряд суттєвих переваг для забезпечення та розширення розвитку суб'єктів аграрного бізнесу завдяки поповненню їх інвестиційних надходжень, зручному джерелу фінансування, можливості використання сучасної та часто дороговартісної техніки без значних витрат, модернізації виробництва та нормалізації фінансово-економічного стану бізнесу, що поживає розвиток аграрного сектора економіки країни в цілому.

В Україні, лізингове фінансування суб'єктів аграрного бізнесу в умовах воєнного конфлікту неодноразово наражалось на перепони, серед яких призупинення ринку лізингових послуг та спад кредитного інвестування, зокрема, аграрного, у короткостроковому дисбалансовому проміжку часу, коли банківська система мала хиткі позиції в перш дні повномасштабного вторгнення крани-агресора на територію країни.

Проте потужний цифровий захист серверів банківських установ та жорстке виконання регламенту нормативів НБУ дозволили вийти із критичної рецесії оверсайту платіжних систем, відновити кредитно-інвестиційний портфель за рахунок фінансового капіталу лізингових компаній європейського походження, забезпечити державну підтримку агробізнесу на ринку лізингових послуг за рахунок європейських преференцій, поживавити інвестиційну діяльність та збільшити обсяг капіталовкладень на придбання новітньої техніки для суб'єктів аграрного бізнесу в країні за рахунок збільшення лізингового портфеля.

Поміж цього, великі втрати матеріально-технічних ресурсів під час воєнних дій, окупація третини території земель сільськогосподарського призначення, а також виправдано високий ступінь зносу залишків сільськогосподарської техніки змусили консолідувати зусилля банківських установ до використання кредитно-інвестиційного портфелю в

лізингове фінансування з метою відновлення машино-тракторного парку аграрного бізнесу.

Перш за все, підтримка та розвиток лізингового фінансування як ефективного механізму інвестування в оновлення матеріально-технічної бази та фінансування аграрного сектору економіки країни на сьогодні є одним із дієвих заходів щодо відродження високого рівня фінансових можливостей, конкурентоспроможності й ефективності господарської діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Навіть воєнні дії в країні не можуть послабити прискорений темп інноваційного вектора технологій у виробничому потенціалі суб'єктів аграрного бізнесу при існуючому дефіциті власних фінансових ресурсів, оскільки виходячи з економічної природи лізингових відносин, форма лізингу є фактично ознакою інвестиційної позики, наближеної до вартості використовуваного нею об'єкта угоди [1]. Тому активне використання переваг лізингового фінансування є надзвичайно важливим для розвитку малого та середнього аграрного бізнесу.

Інструменти лізингового фінансування досить активно використовуються в країнах ЄС та світу, насамперед через них здійснюється майже третина інвестицій в основний капітал. Зокрема, малі та середні суб'єкти аграрного бізнесу в країнах ЄС надають перевагу лізингу після такого джерела фінансування, як кредитні лінії [2, с. 381]. Українські економічні реалії свідчать про те, що суб'єкти господарювання під час воєнного стану в країні, обережно ставляться до використання банківських послуг лізингового фінансування, що зумовлено невеликим досвідом у цій сфері, багаторічною недосконалістю законодавчої бази. Правова природа здійснення операцій з лізингового фінансування, сучасний стан та перспективи його розвитку в Україні пов'язані з притаманними йому особливостями, а саме [3, с. 93]:

- інвестування у формі майна, на відміну від грошового кредиту, знижує ризик неповернення коштів, оскільки за лізингодавцем зберігаються права власності на передане майно;

- лізингові операції дозволяють здійснювати інноваційну діяльність тим підприємствам, які не мають власних коштів або володіють недостатньою їхньою сумою, оскільки лізингове майно виступає в ролі застави;

- лізингова угода більш гнучка, ніж позика, оскільки дозволяє обом сторонам сформувати зручну схему виплат;

- для лізингоодержувача зменшується ризик морального й фізичного старіння майна, оскільки його не купують у власність, а беруть у тимчасове користування. Під час лізингових відносин лізингоодержувач має справу з прискореною амортизацією майна;

- лізинг дає можливість розширеного відтворення та інтенсифікації діяльності малих і середніх суб'єктів аграрного бізнесу, які не мають

власних коштів для придбання необхідних ресурсів і стикаються з проблемами із залученням кредитних коштів;

– лізингове майно не обліковують у лізингоодержувача на балансі, що не збільшує його активи й звільняє від сплати податку на це майно; крім того, лізингові платежі відносять до витрат виробництва (собівартості) лізингоодержувача, що відповідно знижує суму оподаткованого прибутку.

Банківські установи можуть виступати лізингодавцями самостійно або отримувати прибуток від фінансування діяльності лізингових компаній. У першому випадку банк безпосередньо фінансує придбання основного капіталу і укладає договори з лізингоодержувачами. Дана модель практично не відрізняється від типової схеми кредитування юридичних осіб, і, крім цього, вона є морально застарілою, не адаптованою до реалій концепції ринку послуг фінансового лізингу в умовах євроінтеграційних процесів та під час воєнного конфлікту, що збільшує ризик невиконання зобов'язань. Тому, у червні 2021 р. набув чинності новий закон «Про фінансовий лізинг», спрямований на створення належного конкурентного середовища у сфері фінансового лізингу, що дозволило гармонізувати законодавство України із законодавством ЄС та міжнародними стандартами, а саме [4]: узгодити визначення і тлумачення лізингових правовідносини в різних нормативно-правових актах України; деталізувати особливості фінансового лізингу; визначено НБУ органом державного регулювання, нагляду та контролю на ринку фінансового лізингу та затвердження єдиного порядку регулювання відносин у сфері фінансового лізингу; чіткі вимоги до форми договору фінансового лізингу та його істотних умов, а також наслідків визнання договору недійсним; заборона фінансування фізичних осіб із зазначенням грошового еквівалента іноземної валюти; врегулювання питання нотаріальної форми договорів транспортних засобів з фізичними особами; узагальнення поняття «аванс», що закріплюється не як кошти лізингодавця, а як складова лізингового платежу, яка компенсує частину вартості об'єкта фінансового лізингу; забезпечено захист прав і законних інтересів суб'єктів договору лізингу, посилюється відповідальність постачальника як перед лізингодавцем, так і перед клієнтом [4].

Пояснюючи причини активного розвитку лізингового фінансування у ЄС, український банківський сектор на ринку лізингових послуг для суб'єктів аграрного бізнесу має звернути увагу на наступне [5, 340]: швидке моральне старіння техніки через активне її використання в аграрному виробництві, потреба суб'єктів аграрного бізнесу у фінансуванні та закупівлі нової техніки за зразками, що виготовляються в ЄС та світі задля підтримки вітчизняних товаровиробників; зайняття активної позиції на європейському ринку лізингових послуг; пропонування вигідних пільгових умов та термінів обслуговування

зобов'язань лізингових операцій для малих та середніх суб'єктів аграрного бізнесу; збільшення кількості капіталомістких проектів; економія коштів підприємств-споживачів, особливо невеликих за розмірами (дешева оренда обладнання по відношенню до його придбати за повну вартість); виявлення принципів розподілу лізингового портфеля між учасниками ринку та його впливу на формування результативних показників аграрного бізнесу в галузях.

Список використаних джерел:

1. Андрос С.В. Лізинг як ефективний фінансовий інструмент розвитку суб'єктів аграрного бізнесу. *Економіка: реалії часу*. 2024. № 4(74). С. 111–121.
2. Потривасва Н.В., & Козаченко Л.А. Лізинг на ринку фінансових послуг України: формування та тенденції сучасного розвитку. Ринок фінансових послуг: погляд у майбутнє: монографія. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2019. С. 381–398.
3. Пашенко Ю. Стан і перспективи функціонування ринку лізингових послуг у сільському господарстві. *Agricultural and Resource Economics*. 2020. Vol. 6(2). С. 91–107.
4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р., № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.
5. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Київ : ЦНЛ, 2012. 448 с.